

KRONIKA
ČASOPIS ZA SLOVENSKO KRAJEVNO ZGODOVINO

31. letnik Ljubljana 1983 1. zvezek

- Boris Vičič:** K arheološki topografiji Bohinja — Stran 1
A Contribution to the Archeological Topography of Bohinj
- Marjan Slabe:** Dr. Peter Petru (1930—1983)
- Peter Petru:** Spomenik rimske umetnosti v Sloveniji — Stran 8
The Monuments of Roman Art in Slovenia
- Božo Otorepec:** Grb trga Vuzenice — Stran 18
The Coat-of-arms of the Vuzenica Borough
- Franc Šebjanič:** Tri štipendijske ustanove prekmurskih luteranov — Stran 22
Three Scholarship Foundations by the Prekmurje Protestants
- Jelka Pirkovič-Kocbek:** Kaj je urbanizem 19. stoletja na Slovenskem? — Stran 27
What is the significance of the 19th century town-planning in Slovenia?
- Damijan Guštin:** Odnos deželnozborske večine SLS do poglavitnih gospodarskih vprašanj Kranjske v letih 1908—1914 — Stran 45
The Relationship of the Provincial Assembly Majority of the Slovene People's Party Towards the Main Economic problems of Kranjsko in the Years 1908—1914
- Tone Zorn:** List »Koroško Korošcem« — primer nemškonaacionalne propagande pred plebiscitom v letih 1919/20 — Stran 55
The Paper "Carinthia to Carinthians" (Koroško Korošcem) — a Case of the German Nationalistic Propaganda Before the Plebiscite in the Years 1919/1920
- Marjeta Čepič:** »Svoboda« in počastitev 50-letnice smrti Karla Marxa — Stran 63
"Svoboda" (Liberty) and the Honouring of the 50th Anniversary of Karl Marx's Death
- Ferdo Gestrin:** Dr. Pavle Blaznik — osemdesetletnik — Stran 69
Dr. Pavle Blaznik — eightygenarian
- Iz starih fotografskih albumov
Photo from Old Albums
- Mirko Kambič:** Album letalca Janka Vertina (1897—1983) — Stran 71
The Album of the Flyer Janko Vertin (1897 to 1983)
- In memoriam:
Franc Šebjanič: Ivan Škafar (1912—1983) — Stran 74
Zapiski in gradivo — Stran 75
The Notes and Material
- Bogo Jakopič:** Holzapflova oporoka — Stran 75
The Last Will of Ignacij Holzapfel (1799—1868)
- Kristina Šamperl-Purg:** Iz arhivske zbirke — Stran 76
From the Archives Treasury
- Delo naših zavodov in društev — Stran 78
Notes on the Activity of Our Institutes and Associations
- Nove publikacije — Stran 79
New Publications

Ureja uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik dr. Peter Vodopivec. Tehnični urednik Vasko Simoniti. Oblikovalec Julijan Miklavčič

Izdaja Zveza zgodovinskih društev Slovenije, sekcija za krajevno zgodovino. Sofinancirata Raziskovalna in Kulturna skupnost Slovenije. — Tiska tiskarna Tone Tomšič v Ljubljani. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Oddelek za zgodovino, Aškerčeva 12. Tekoči račun 50101-678-49040 (Zveza zgodovinskih društev Slovenije, Aškerčeva 12, 61000 Ljubljana — za »Kroniko«). Letna naročnina 300 din za posamezne naročnike, 450 din za ustanove, posamezna številka 150 din, dvojna 250 din

K ARHEOLOŠKI TOPOGRAFIJI BOHINJA

BORIS VIČIČ

Bohinj je zaokrožena geografska enota, omejena na vseh straneh z dokaj visokimi gorami. Pod imenom Bohinj razumemo obširno področje, ki obsega Spodnjo in Zgornjo dolino (slednja je dolina od Stare Fužine do Jereke), kotlino Bohinjskega jezera ter Nomenjski kotliči. Preneha šele med Sotesko in Bohinjsko Belo, ki kljub svojemu imenu sodi že k blejski pokrajini kakor tudi mali zaselek Obrne med Bohinjsko Belo in Sotesko. Poleg dolinskih vasi (Nomenj, Lepence, Bitnje, Bohinjska Bistrica, Brod, Savica, Kamnje, Polje, Zlan, Laški Rovt, Ribičev Laz, Stara Fužina, Studor, Srednja vas, Češnjica,

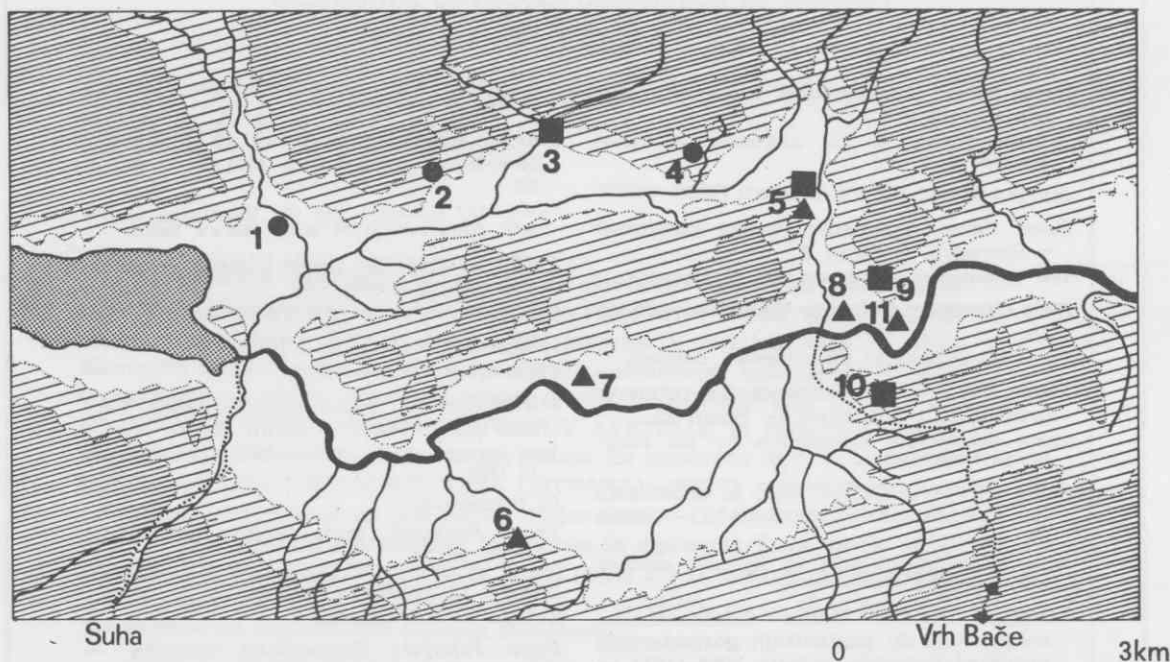
Jereka) štejemo k Bohinju še višje ležeča naselja Nemški Rovt z Lomom in Ravne na jugu ter na severu Podjelje, Koprivnik in Gorjuše.

Pokrajina po oblikovanosti razodeva svoj nastanek. V ledeni dobi so ledeniki prekrivali ves Bohinj in površje značilno, bolj ali manj intenzivno preoblikovali. Velik del omenjenega območja sestavljajo gornjetriasnici, ponajveč dachsteinski apnenec s pogostimi kraškimi pojavi.¹

Izvor imena Bohinj še ni zadovoljivo pojasnjen. Ni bilo malo poskusov razlage, od Valvasorjevih težav z bolhami,² preko iskanja

30 2461/86

Sl. 1: Halštatska poselitve: 1. Stara Fužina, 2. Studor, 3. Srednja vas, 4. Češnjica, 5. Jereka, 6. Žlan, 7. Brod, 8. Bitnje, 9. Spodnje Gradišče, 10. Ajdovski gradec, 11. Lepence (po S. Gabrovcu, AV 25, 1974, 287 ss, sl. 1)

izvora imena med poganskimi bogovi, do Dežmanovega in Müllnerjevega³ povezovanja kravje doline — la valle vacchina — s pašo furlanskih čred. V. Steska⁴ je nastanek imena vezal s fužinami: iz italijanske besede la fucina (ognjišče) naj bi sledila slovenska fokinj in iz te Bohinj. V novejšem času prevladujeta dve glavni teoriji: teza o slovanskem izvoru imena na eni strani⁵ in na drugi predslovansko ime baconia.⁶ Pri slednjem naj bi osnova pomenila bukovje, bukov gozd, tako pa v bohinjski Spodnji dolini imenujejo ravnico od Savice do Ribičevega Laza: Bukovska dolina, Bukovje. Na osnovi teh in še nekaterih drugih jezikovnih zakonitosti F. Bezlaj zaključuje, da »ni mogoče presoditi, ali je ime Bohinj avtohtono ali so ga Slovani prinesli s seboj«.⁷

Bohinj je arheološko dokaj dobro raziskan, saj segajo začetki arheološkega dela že v prejšnje stoletje. Najstarejše poročilo pa je še precej starejše. Tako prvo o antični postojanki prinaša že *Illyrisches Blatt* v 1821. letu;⁸ v tem času je Bohinj obiskal dr. France Prešeren. Verjetno se je vzpel tudi na Ajdovski gradec, kamor je postavil glavnino dogajanja »Uvoda h Krstu pri Savici«. 1849 je vzpetino raziskoval 9. v. Morlot,⁹ ki je naredil prvi načrt tega pomembnega najdišča.

Drugo etapo arheoloških raziskovanj Bohinja predstavlja delo W. Šmida. Njegova dejavnost je bila precej obsežna.¹⁰ Za nas seveda

najvažnejše Smidovo delo v Srednji vasi¹¹ in prav tako izkopavanje utrdbe na Žlanu.¹² Seveda v vmesnem času starinoslovsko zanimanje za dolino ni prenehalo, vendar se je omejilo zgolj na domneve,¹³ posamezne najdbe oz. manjša izkopavanja¹⁴ in spomine nekaterih domačinov na arheološke ostanke.¹⁵

Po drugi svetovni vojni je večino še ohranjenega gradiva Šmidovih izkopavanj objavil S. Gabrovec.¹⁶ 1955. leta izdelani topografiji* tega področja so sledila manjša sondiranja, ki so dala nekaj novih podatkov,¹⁷ v glavnem pa so potrdila že znana dejstva.¹⁸

V novejšem času je ponovno obdelavo in temeljito analizo doživelo sicer že objavljeno zgodnesrednjeveško gradivo iz Srednje vasi v delu P. Korošec.¹⁹

Ravno zaradi svoje geografske zaokroženosti, zaprtosti doline in slabe povezave z okolico, je Bohinj dobra osnova za nekoliko drugačen razvoj poselitve, kot jo poznamo v drugih pokrajinah (npr. na Bledu). Težko dostopen živi nekoliko odmaknjen od hitrih spreminjanj, dlje pa se obdržijo tudi starejši elementi poselitve.

Naselitev Bohinja že v neolitik je dvomljiva. Sekiro z Vrtočina²⁰ težko štejemo za delo človeških rok, za artefakte iz kresilnika iz Studorja,²¹ Spodnjih Gorjuš, Rudnega polja²² in drobce kresilnika in kosti iz Savice²³

* Iskreno zahvalo dolgujem prof. dr. Stanetu Gabrovcu, saj sem lahko s pridom uporabil njegove terenske ugotovitve in dnevnik.

niso znane natančnejše okoliščine, v katerih so bile najdene, verjetno listasta konica z Ajdovskega gradca pa žal ni ohranjena.²⁴ Nedvomno je Bohinj poseljen v bronasti dobi. Tako poznamo iz Lipance bodalo²⁵ in bronasto sulično ost iz Broda.²⁶

Velik razmah poselitve doživi Bohinj v halštatskem obdobju²⁷ (slika 1). Pokrajina je povezana in ta povezava ostane živa skozi vso zgodovino, preko Vrha Bače (1281 m) s Sv. Lucijo (danes Most na Soči) in prostorom njene kulturne skupine. Tako naglemu razvoju je nedvomno botrovala železova ruda ter z njo povezana predelovalna industrija.²⁸ Obsega takratne poselitve nista dosegli niti antično, niti zgodnj srednjeveško obdobje. Ravno zaradi tako močnega prazgodovinskega substrata lahko računamo z veliko vlogo staroselcev tudi v času naselitve Slovanov, morda celo bolj kot v nekaterih drugih, za zunanje vplive bolj odprtih pokrajinah.

Povezava Bohinja z zunanjim svetom je težavna. Samo poimenovanje poti na Vrh Bače »Ajdovska pot« kaže na njeno dolgo uporabo. To je uvalen vsek v zemljišče, povprečno 1,5 m širok. Ob tej poti leži tudi gomila, ki se imenuje »Ob grobu«. Po izročilu naj bi bil v njej pokopan Ajd oz. Jud.²⁹ Odgovor na to, ali gre morda res za grobno gomilo ali za naravno tvorbo, bi seveda dala zgolj izkopavanja. Podobno oblikovano pot, ki pa sedaj ni več vidna, je S. Gabrovec zasledil na sedlu nad Spodnjimi Gorjušami.³⁰ Povezavo Bohinja z Bledom po tej poti in preko sedla Jama (1008 m) je domneval že A. Melik.³¹

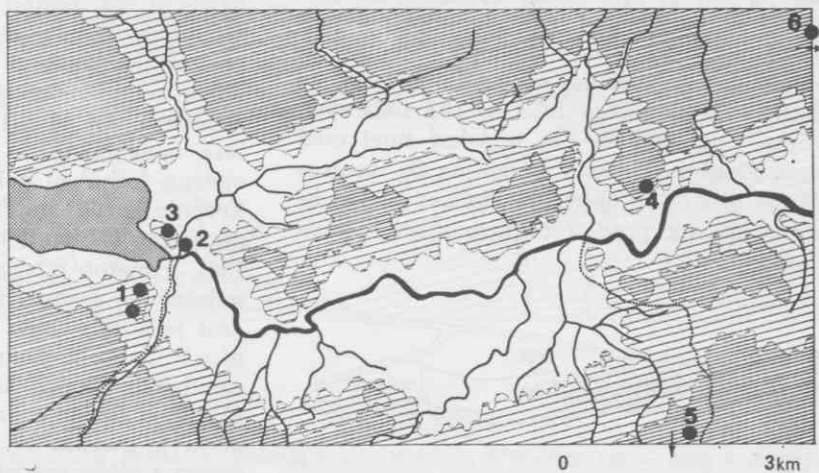
Druga pot, ki bi lahko povezovala Bohinj s Primorsko, vodi preko sedla Suha. Pot pelje od jezera ob potoku Suha in čez sedlo med Rodico in Šijo na drugo stran v dolino Kneže, kjer leži arheološko sumljiva točka »Judovska hiša«.³²

V antičnem obdobju naselitev upade in se po sedaj znanih najdbah koncentrira v vzhodnem delu Bohinja (slika 2). Pečnik sicer omeinja v Stari Fužini rimske grobove,³³ vendar njegove trditve niso podkrepjene z arheološkimi najdbami. Prav tako ni popolnoma jasno mesto najdbe sekire, ki jo W. Smid locira v Češnjico³⁴ (prvotno je sicer datirana v zgodnji srednji vek, je pa bržkone zgodnjeantična³⁵) ali ni morda le z ne tako oddaljenega Dunaja pri Jereki.³⁶

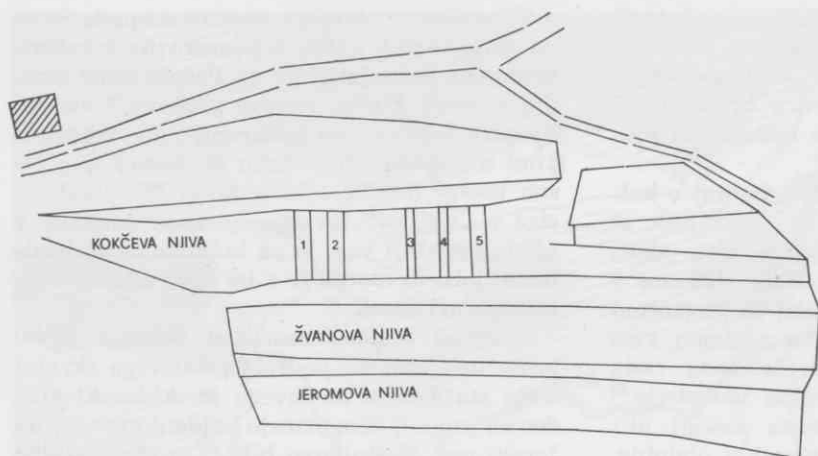
Strnjeno antično naselitev Bohinja lahko jasno omejimo na področje, katerega skrajni točki sta Jereka na severu in Ajdovski gradec na jugu. O tem pričajo najdeni grobovi na Jereki pod Hostnikovo hišo,³⁷ novčene najdbe z Dunaja pri Jereki³⁸ in iz bližnje Ajdovske jame v Babni gori, oz. pravilneje v masivu Šavnice,³⁹ ki segajo do četrtega stoletja.⁴⁰ Na Dunaju pri Jereki je bila najdena tudi emalirana živalska fibula v obliki panterja⁴¹ (kot najdišče Müllner navaja zgolj Bohinj), datirana okvirno v srednjecesarški čas.

Ajdovski gradec⁴² predstavlja eno ključnih točk za obvladovanje celotnega Bohinja. Zaradi lege na začetku doline nadzoruje praktično celo območje, hkrati pa tudi prehod čez Vrh Bače. Da je ta prehod opravljal svojo vlogo povezovanja dveh dolin tudi v antičnem in verjetno še srednjeveškem času, potrjuje antična zapora Zarakovec,⁴³ ki zapira tako pot na Vrh Bače, kot dolino proti Škofiji Loki.

Na gostejšo naselitev vzhodnega dela bohinja doline neposredno pred naselitvijo Slovanov kažejo tudi nekateri toponimi pred-slovanskega izvora, ki so jih Slovani prekrojene prevzeli v svoj jezik. Večinoma so potrjeni z arheološkimi najdbami: Dunaj pri Jereki,⁴⁴ Jereka,⁴⁵ Ajdovska jama v Babni gori in Ajdovski gradec (pri besedi Ajd gre si-

Sl. 2: Antična poselitve: 1. Ajdovski gradec, 2. Spodnje Gradišče, 3. Ajdovska jama v Babni gori, 4. Dunaj pri Jereki, 5. Stara Fužina

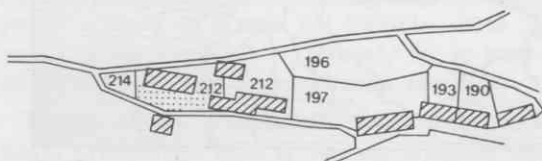
Sl. 3: Zale — področje Smidovih izkopavanj (VS 7, 1958–1959), 1–5 sonde narejene leta 1955

cer za mlajšo izposojenko, ki pa jo že večkrat dokazano mirno povežemo z arheološkim najdiščem.⁴⁶ Razen tega srečamo v tem delu bohinske doline toponime, ki pa so trenutno arheološko nepotrjeni: vrh Obirskega vrha nad Obrnami se imenuje Dunaj⁴⁷ ter Zgornje in Spodnje gradišče severno od Lepenc in zahodno od Bitenj. A. Müllner domneva na Spodnjem gradišču »antično topilnico«.⁴⁸

Kljub temu, da je dolina arheološko relativno dobro raziskana, pa sta bili do sedaj odkriti le dve staroslovanski grobišči. Obe, izkopal ju je 1907. leta W. Šmid,⁴⁹ sta na področju Srednje vasi. Prvo, na Žalah, leži na vzhodnem koncu vasi tik nad cesto, ki pelje proti Češnjici. Natančna lokacija izkopavanj je danes problematična. Edino oporno točko daje Oblakova, p. d. Kokčeva gramoznica, ki pa že 1955. leta ni bila več vidna, vendar jo S. Gabrovec s pomočjo topografskih izsledkov locira na mesto hiše št. 108.⁵⁰ Na tem mestu naj bi odkrili tudi skelete s pridatki (W. Šmid jih je vrisal kot raztresene kosti). Eden je bil ves pokrit z za dobro pest debelim kamenjem, imel pa naj bi celo uhan, ki se je kasneje zdrobil. V gramoznici sta bila najdena tudi obsenčnika s konusi na konceh; od obeh je danes ohranjen samo eden. Leta 1935 so vzhodno od današnje hiše št. 108 našli dva skeleta,⁵¹ od katerih naj bi eden imel med nogami lonček. Podatki kažejo na to, da grobišče še ni v celoti odkopano, za kar govori še najdba skeleta pred Jeromovo njivo.⁵² Šmi-

dov izkop lahko lociramo na njive p. d. Kokca, Žvana in Jeroma (parc. št. 68, 69, 72/2 in 72/3) in to predvsem na njihov zahodni del, kjer je bila nekoč Oblakova, p. d. Kokčeva gramoznica. Leta 1955 so tu sondirali, žal samo na parceli št. 68. Povsod so naleteli na znamenja poseljenosti, po fakturi keramike pa lahko domnevamo, da so bili staroslovanski skeleti vkopani v prazgodovinsko naselbinsko plast⁵³ (slika 3). W. Šmid je na Zalah izkopal 23 grobov, ki jih po razdelitvi P. Koroščeve lahko pripišemo karantanski in keltski kulturi skupini.⁵⁴

Drugo grobišče leži na zahodnem koncu Srednje vasi na Podoncah⁵⁵ (ime prihaja od lokalnega naziva za dolge njive). Tu je W. Šmid izkopal istočasno kot na Žalah dva skeleta. Izsledki topografije leta 1955 in 1980 pa so pokazali, da imamo opraviti z obsežnejšim grobiščem. Ko so leta 1936 gradili cesto na Uskovnico, so naleteli še na devet skeletov.⁵⁶ Gradivo se žal ni ohranilo; delavci, ki so takrat delali cesto, pa se spominjajo okostja, ki je imelo med nogami lonček.⁵⁷ Visok je bil okrog 8 cm, temno sive barve in okrašen z valovnico. Stena je bila debela kakega pol centimetra. Našli so ga na vrtu hiše št. 66.⁵⁸ Nihče od udeležencev takratnih del pa se ne spominja, da bi pri skeletih, najdenih 1936. leta, opazili kakšne kovinske ostanke. Važna oporna točka za določevanje razsežnosti nekropole je tudi najdba iz leta 1941. Takrat so ob gradnji Stendlerjeve hiše (Srednja vas 100), vzhodno od zgoraj omenjenih skeletov, naleteli na dobro ohranjeno okostje. Ob skeletu je ležal ovalen lonček, okrašen z valovnico.⁵⁹ Tako bi področje grobišča na Podoncah lahko lokalizirali na parcelah št. 211 in 212, k. o. Srednja vas (slika 4). Oba grobova, ki ju je izkopal W. Šmid, sta s svojim gradivom tipična predstavnika karantanske kul-

Sl. 4: Grobišče na Podoncah. M 1 : 2880

turne skupine po razdelitvi P. Koroščeve.⁶⁰ Odgovor na to, kako veliki sta bili obe grobišči, bi dala zgolj ponovna sondiranja.

Ugotovili smo, da je Bohinj v času starejše železne dobe najgostejše naseljen (gostota prazgodovinske poselitve je bila presežena šele mnogo kasneje). V antičnem času se poselitev skrči in koncentrira na vzhodu na za naselitev sicer ne posebno prikladnem hribovitem svetu (izjema je morda le Stara Fužina). V tem predelu pa se zgostijo tudi imena predсловanskega izvora.

V zgodnjem srednjem veku so prišleki poselili plodno ravnico v Zgornji bohinjski dolini (slika 5), medtem ko je ostali prostor kolonizacija dosegla z razvojem briksenškega gospodstva v 11. stoletju.⁶¹ V prid tej trditvi govori tako zemljiška razdelitev⁶² kot razširjenost besede »senožet«. Senožeti v Bohinju zasledimo le okrog Srednje vasi, Češnjice in Studorja, medtem ko drugod uporabljajo tujko rovt oz. rut. A. Melik na podlagi tega domneva, da so jih Slovani prevzeli kot senožeti že ob naselitvi ali pa so jih sami izkrčili pred fevdalno dobo.⁶³ Izjema na prostoru mlajše kolonizacije je utrdba na Žlanu, ki jo W. Šmid datira v čas od 9. do 11. stoletja.⁶⁴ Na žalost drobnega gradivo, s katerim bi lahko natančneje opredelili objekt, ni ohranjeno.

Primerjava naselitve v antičnem in zgodnesrednjeveškem času kaže zanimiv odnos

obeh poselitev. Čeprav vezi med staroselci in novo došlimi Slovni še zdaleč niso dovolj razjasnjene, se nam vsiljuje domneva, da so Slovani ob svoji naselitvi naleteli na domorodni substrat, ki je živel po višinskih točkah. Naseljenci so sicer prevzeli številna geografska imena, sami pa so se raje naselili v za življenje ugodnejših nižinskih predelih. Kam pa so s svojih višinskih postojank odšli staroselci in kdaj se je to zgodilo, ostaja slej ko prej odprto vprašanje.

Na sliki 6 so prikazane arheološko zanimive točke:

1. Veliki in Mali gradec: ob topografiji leta 1955 je bil v sedlu med obema vzpetinama očiščen z malto vezan zid. Na žalost ni bilo drobnega gradiva in tako sega zid teoretično od antike naprej.⁶⁵

2. Sv. Janez Krstnik: star patrocinijski,⁶⁶ ki za sedaj še ni arheološko pojasnjen.

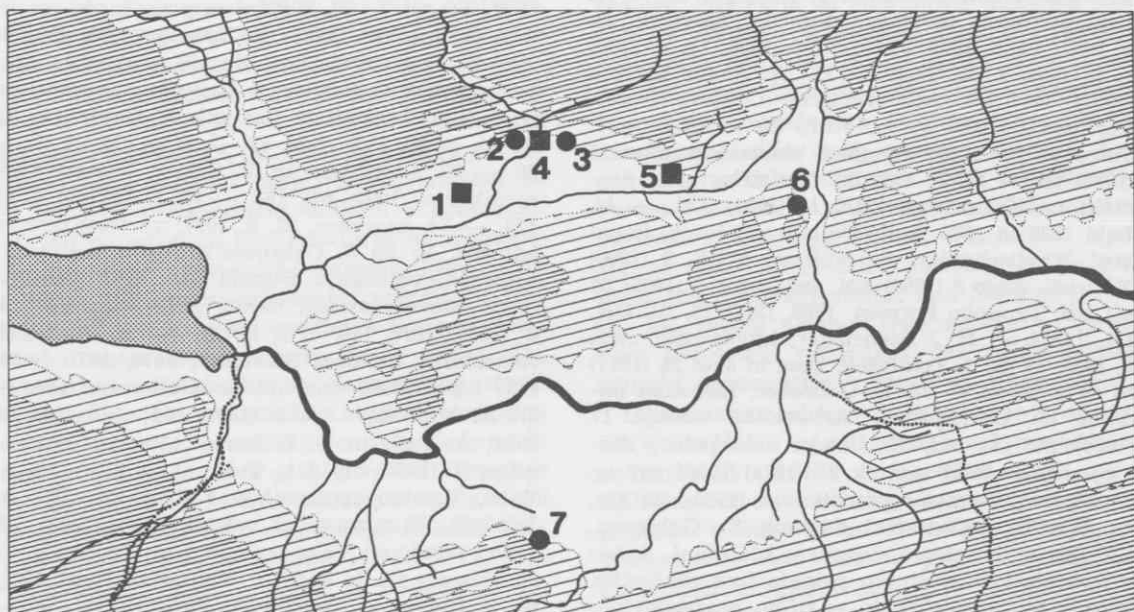
3. Vrtovin: po pripovedki naj bi tu stal grad še v času boja med pogani in kristjani.

4. Zgornje gradišče.

5. »Ob grobu«: pokopan naj bi bil Ajd.

6. Dunaj nad Obrnami.

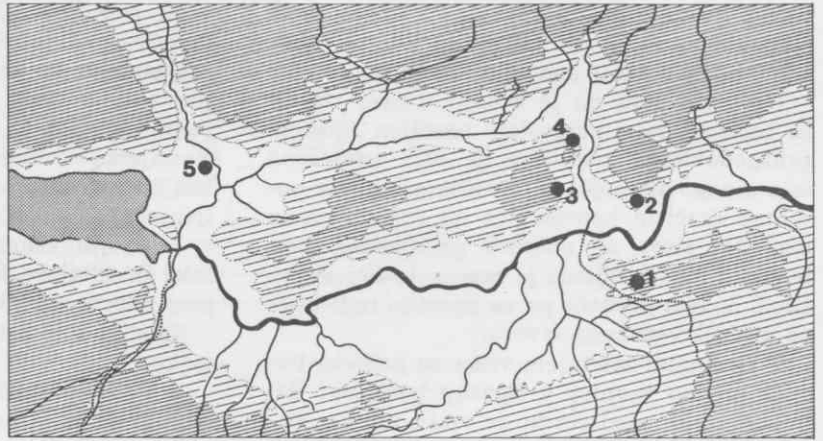
Za razjasnitev naselitvene slike Bohinja bi bilo poleg naštetih treba raziskati še nekaj že znanih najdišč. Na prvem mestu seveda Ajdovski gradec, ki bi tako lahko osvetlil marsikatero vprašanje iz časa naselitve Slovanov v naši sedanji domovini.

- najdišča
- koseške vasi

0 3km

Sl. 5: Zgodnesrednjeveška poselitve: 1. Studor, 2. Srednja vas — Podonce, 3. Srednja vas — Zale, 4. Srednja vas, 5. Češnjica, 6. Cunaj pri Jereki, 7. Žlan

Sl. 6: Arheološko zanimive točke

OPOMBE

1. A. Melik, Morfologija in gospodarska izraba tal v Bohinju, Geografski vestnik 3 (1927) 53 ss. — 2. J. V. Valvasor, Slava Vojvodine Kranjske 4. 1689, 457. — 3. K. Dežman, A. Müllner, Argo 4 (1895) 50. — 4. V. Steska, Imenoslovne črtice, GMDS XII (1931) 11—12. — 5. Cfr. K. Rozman, Janezova cerkev ob Bohinjskem jezeru, 1962, 7 ss. — 6. L. Hauptmann, Razvoj družabnih razmer v radovljiškem kotu do krize petnajstega stoletja, Zgod. časopis 6-7 (1952—53) 270. — 7. F. Bezljaj, Etimološki slovar slovenskega jezika I, 1976, 30. — 8. F. K. I. Richter, Ilyrisches Blatt, 1821, 62. — 9. A. v. Morlot, Jahrb. der k. k. geologischen Reichsanstalt 1, 1850, 199 ss. — 10. Glej predvsem časopisna poročila; Slovenec 22. 8. 1937, 12. 8. 1938; Jutro 28. 8. 1936, 11. 8. 1937, 7. 8. 1938, 9. 10. 1938. — 11. W. Šmid, MZK 6 (1907) 301; isti, Altslovenische Gräber Krains, Carniola 1 (1908) 17 ss; Jutro 28. 8. 1936. — 12. Jutro 9. 10. 1938; Kronika slovenskih mest 5 (1938) 56. — 13. J. Pečnik, Prazgodovinska najdišča na Kranjskem, IMK 14 (1904) 126. — 14. Leta 1888 in 1889 je na Dunaju pri Jereki kopal grof Windischgrätz; A. Müllner, MMK 3 (1890) XII; isti, Argo 3 (1894) 224; isti, Argo 4 (1895) 66 ss; isti, Typische Formen, 1900, 12, T 23, 16; CIL III, 14354. — 15. J. Mencinger, Ljubljanski zvon 3, 1883, 17 ss; J. Tominšek, Dom in svet 24 (1911) 23 ss in 53 ss. — 16. S. Gabrovec, Latensko obdobje na Gorenjskem, Arheološki vestnik 17 (1966) 243 ss; isti, Halštatske nekropole v Bohinju, Arheološki vestnik 25 (1974)/1976/ 287 ss. — 17. Isti, Varstvo spomenikov 7 (1958—59) 321. — 18. Cfr. topografski dnevnik S. Gabrovca, tipkopis v Narodnem muzeju v Ljubljani. Avtor v Arheološkem vestniku prinaša tudi zaključke, izšle iz te topografije, ki se tičejo prazgodovine: Halštatske nekropole v Bohinju, Arheološki vestnik 25 (1974) 287 ss. — 19. P. Korošec, Zgodnje srednjeveška arheološka slika karantanskih Slovanov, Dela SAZU 21/11, 1979. — 20. A. Melik, Planine v Julijskih Alpah, 1950, 60; cfr. S. Gabrovec, Arheološka najdišča Slovenije, 1975,

168. — 21. A. Rjazancev, Na vrsti je Studor, Železar X, 1 (1961) 12 ss. S. Gabrovec, Varstvo spomenikov 7 (1958—59) 317. — 22. A. Rjazancev, Železar 5 (Teh. priloga), 1963, 44. — 23. Jahresbericht des Ioanneums 79 (1891) 52. — 24. Najditelj Branko Mulič iz Bohinjske Bistrice, Triglavska 7, mi jo je opisal kot »kamnit nož listaste oblike, po površini obdelan, prosojno rdečkaste barve in tak, kot je v zgodovinski čitanki za 6. razred z Ljubljanskega barja«. — 25. A. Müllner, Argo 3 (1894) 104 in 120. — 26. A. Valič, Varstvo spomenikov 13-14 (1968—69), 148, T. 2, sl. 1. — 27. S. Gabrovec, Halštatske nekropole v Bohinju, Arheološki vestnik 25 (1974)/1976/ 287 ss. — 28. I. Mohorič, 2000 let železarstva na Gorenjskem, 1969, 17 ss. — 29. Veliko pripovedk, ki se tičejo Bohinja, je zbrala Š. Jazbarjeva, Stara Fužina 24. Prijazno je dovolila, da si ogledam njene zapiske, za kar se ji najlepše zahvaljujem. Glej tudi topografski dnevnik S. Gabrovca, 70 do 75. — 30. Prav tam, 76. — 31. A. Melik, 1. c., 60. — 32. J. Kastelic in V. Šribar, Varstvo spomenikov 9 (1962—64), 188. — 33. J. Pečnik, 1. c., 125. — 34. Slovenec, 22. 8. 1937; verjetno gre za isti kos, ki ga S. Gabrovec objavlja kot zgodnje srednjeveškega z Dunaja pri Jereki. (Nekaj novih staroslovanskih najdb, Arheološki vestnik 6 (1955), 137, 140, T 2, sl. 1). — 35. A. Valič, Arheološka najdišča Slovenije, 1975, 167. — 36. Cfr. topografski dnevnik S. Gabrovca, 109. — 37. A. Müllner, Argo 5 (1897) 104; Jutro 9. 10. 1938; A. Valič in S. Gabrovec, Varstvo spomenikov 7 (1958—59) 331, T 12, sl. 8, 9. — 38. A. Valič, Varstvo spomenikov 7 (1958—59) 330; A. Jeločnik, Numizmatični vestnik III/3 (1960) 76. Novci segajo od Valentinijana I do Teodozija. — 39. Omenja jih že Richter, Ilyrisches Blatt, 1821, 62. S. Gabrovec, topografski dnevnik, 28—34. — 40. F. Pichler, Repertorium der steierischen Münzkunde 2 (1867) 201. — 41. A. Müllner, Typische Formen, 1900, T 23, sl. 16. — 42. Za Ajdovski gradec glej S. Gabrovec, Latensko obdobje na Gorenjskem, Arheološki vestnik 17 (1966) 243 ss. — 43. Claustra Alpium Iuliarum I, 1971, 82 in

sl. 11. — 44. F. Truhlar, Krajevna imena, Arheološka najdišča Slovenije, 1975, 106. — 45. F. Bezlaj, Od kod ime Jereka, Jezik in slovstvo 6-7 (1965) 224. — 46. Isti, Etimološki slovar slovenskega jezika, 1976, 2; M. Kos, Vlaha in vlaška imena med Slovenci, GMDS 20 (1939) 232 in isti, Gradišče in gradec v slovenskem srednjem veku, GMDS 22 (1941) 119. — 47. L. Hauptmann, 1. c. — 48. A. Müllner, Geschichte des Eisens, 1909, 84. — 49. W. Šmid, MZK 6 (1907) 301; isti, Altslovenische Gräber Krains, Carniola 1 (1908) 17 ss. — 50. S. Gabrovec, topografski dnevnik, 10 ss. — 51. Isti, 1. c., 107. — 52. Isti, 1. c., 110. — 53. Isti, Varstvo spomenikov 7 (1958—59) 321 in katastrski izris terena: cfr. načrt grobišča v. W. Šmid, 1. c., 17. — 54. P. Korošec, 1. c. — 55. F. Ceklin,

Bohinj in Triglav, Planinski vestnik 1—3 (1977) 5 ss. — 56. Jutro 22. 8. 1936. — 57. Podatek mi je posredoval T. Zupan, Bled, Mladinska 19. — 58. Mesto najdbe mi je pokazal J. Stare, Srednja vas 66. — 59. S. Gabrovec, topografski dnevnik, 105. — 60. P. Korošec, 1. c., 55 ss. — 61. F. Ceklin, 1. c. — 62. S. Ilešič, Sistemi poljske razdelitve na Slovenskem, Dela SAZU 2, 1950 na več mestih. — 63. A. Melik, 1. c., 73. — 64. W. Šmid, Jutro 9. 10. 1938; Kronika slovenskih mest. 5 (1938) 56; S. Ciglenceki, K problemu kulturne in časovne opredelitve nekaterih utrjenih prostorov v Sloveniji, Arheološki vestnik 29 (1978) 482 ss. — 65. S. Gabrovec, 1. c., 103. — 66. F. Truhlar, Problem starih patrocinijev v Sloveniji, Bogoslovni vestnik 33/1-2 (1973) 61 ss.

PETER PETRU

(1930—1983)

MARIJAN SLABE

V svitu zore 20. aprilskega jutra v letošnjem letu se je iziničila življenjska sila dr. Petra Petruja, in sicer takoj po vrnitvi s poti, na kateri je v nekdanji za nas tako ošabnem mestu Dunaju spet opravljal eno izmed svojih nešteti nalog in poslanstev pri predstavitvi naše arheološke dediščine. Pretrgala se mu je nit življenja, ko še ni bil dopolnil 53 let (rojen je bil 15. 12. 1930 v Celju). Po diplomirani na Filozofski fakulteti v Ljubljani se je zaposlil v Narodnem muzeju v Ljubljani, od tod pa odšel za konservatorja na Republiški zavod za spomeniško varstvo, kjer je od 1958 do 1970 vodil arheološki referat. V tem času mu je z ostalimi sodelavci konservatorji med drugim uspelo doseči, da je arheološke konservatorske službe na Slovenskem stopila na čelo kot arheološko najbolj izdelana konservatorska zvrst. Njegovo naslednje in zadnje delovno mesto je bilo ravnateljstvo v Narodnem muzeju v Ljubljani. Leta 1966 je ubranil doktorsko disertacijo Hišaste žare Latobikov, ki jo je objavil v Situli 11, leta 1971, leta 1975 pa je postal še izredni profesor za rimsko provincialno arheologijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

V eni osebi je bil torej združen arheolog, konservator, arheolog muzealec, znanstvenik in univerzitetni pedagog. V svoji bogati življenjski vsebini je kot zavzet društven dela-

vec opravljal še predsedniška mesta v Arheološkem društvu Jugoslavije in Slovenskem arheološkem društvu, v Društvu muzealcev Slovenije in Skupnosti muzejev Slovenije. Aktivno je posegal tudi v strukturo delovanja Kulturne skupnosti in Raziskovalne skupnosti Slovenije. Takšnemu vsestranskemu in množičnemu udejstvovanju so razumljivo sledila tudi razna priznanja. Kot arheolog raziskovalec je vodil izkopavanja antične lokalitete v Neviodunumu-Drnovem, antične utrdbe Ajdovščina, trdnjavsko izpostavne točke na Hrušici, poznoantičnega pribežališča Ajdovski gradec nad Sevnico (ki pa so, žal, ostala neizpolnjena naloga v njegovem delovnem programu) ter sploh celoten projekt poznoantičnih zapor na Krasu itd.

Ugotovitve raziskav in druga svoja dognanja je večje in sproti priobčeval v različnih znanstvenih glasilih doma in v tujini in v njih odpiral nove ali dopolnjeval že ustaljene poglede v čas, ki ga je odkrival. Njegovo znanstveno delo obsega prek 300 razprav večjega ali manjšega obsega in poročil. Žal tu ni moč navesti vseh strokovnih publikacij, v katerih je objavljala svoje prispevke oziroma bil njihov soavtor. Med njimi naj izpostavimo le Arheološki vestnik, Razprave SAZU, Varstvo spomenikov, Situlo, Kataloge in monografije-izdaji Narodnega muzeja, Kroniko,